

Αντιμιλιταρισμός στη Σερβία τη δεκαετία του 1990 – Συνέντευξη με τον Igor Seke

[Μεταφράσαμε](#) και δημοσιεύουμε μια συνέντευξη του Igor Seke, που πρωτοδημοσιεύτηκε στο 1ο τεύχος του περιοδικού *Antipolitika*, ένα αναρχικό περιοδικό από τα Βαλκάνια. Η φωτογραφία είναι από τον Σεπτέμβριο του 1991 όταν ο φαντάρος Vladimir Žinković λιποτάκτησε από την πρώτη γραμμή στο Vukovar (στα σύνορα μεταξύ Κροατίας και Σερβίας) και πάρακαρε το ταγκ μπροστά στο Κοινοβούλιο στο Βελιγράδι, 200 χιλιόμετρα από κει, σαν διαμαρτυρία ενάντια στον πόλεμο.

Μετάφραση Ερρίκος Περδικολάριος

Ο Igor Seke είναι ακτιβιστής του αντιπολεμικού κινήματος από την Σερβία, ο οποίος αυτή τη στιγμή ζει στο Μεξικό. Από το 2001 έως το 2004 διοργάνωνε την καμπάνια Αντιρρησιών Συνείδησης στη Σερβία, μαζί με άλλα μέλη της καμπάνιας, προερχόμενα κυρίως από την πανκ και underground μουσική και καλλιτεχνική σκηνή. Αυτήν την περίοδο, συμμετέχει σε διάφορες πρωτοβουλίες υπέρ των δικαιωμάτων των γηγενών κοινοτήτων στο Μεξικό. Είναι μέλος του συμβουλίου του War Resisters International (WRI) και επίσης ενεργό μέλος του Αντιμιλιταριστικού Δικτύου Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής (RAMALC).

Antipolitika: Πες μας τα γενικά χαρακτηριστικά του αντιπολεμικού κινήματος στη Σερβία τη δεκαετία του '90.

Igor Seke: Το αντιπολεμικό κίνημα είχε πολλές μορφές. Για παράδειγμα, το Civil Alliance of Serbia ήταν ένα πολιτικό κόμμα που συμμετείχε στις εκλογές και είχε ξεκάθαρα αντιεθνικιστικά και αντιπολεμικά χαρακτηριστικά, και αρκετοί διανοούμενοι αριστερού και σοσιαλδημοκρατικού προσανατολισμού ήταν μέλη ή συμπαθούντες αυτού του κινήματος. Επιπλέον, στο ξεκίνημα του πολέμου, μια ομάδα ροκ μουσικών μαζεύτηκε και έγραψε το τραγούδι *Slušaj 'vamo* (Άκου εδώ) που καλούσε τον κόσμο να μποϊκοτάρει τον πόλεμο και καλούσε σε κινητοποίηση. Ιδρύθηκαν επίσης οι *Γυναίκες στα Μαύρα ενάντια στον πόλεμο*, και βοηθούσαν ανοιχτά τους λιποτάκτες και τους αρνητές στράτευσης, και ήταν -κυριολεκτικά- το λίκνο του κινήματος αντιρρησιών συνείδησης στη Σερβία. Οι *Γυναίκες στα Μαύρα* έγιναν μέλη του διεθνούς αντιπολεμικού δικτύου War Resister's International (WRI) και μέσα από το δίκτυο ήρθαν σε επαφή με το κίνημα αντιρρησιών συνείδησης στην Ισπανία

(MOC) από τους οποίους μάθαμε πολλά. Το YUCOM, η επιτροπή δικηγόρων για τα ανθρώπινα δικαιώματα συμμετείχε στον αγώνα για την αναγνώριση του δικαιώματος στην άρνηση στράτευσης, και σε συνεργασία με αυτούς άρχισε μια εκστρατεία για τη συλλογή 30.000 υπογραφών με μια πρωτοβουλία πολιτών. Η πρωτοβουλία απορρίφθηκε από το Κοινοβούλιο, αλλά ήταν ο πρώτος δείκτης ότι τα πράγματα θα άλλαζαν.

Αργότερα, άνοιξε το Βαλκανικό γραφείο στο Ευρωπαϊκό Γραφείο για την Άρνηση Στράτευσης (EBCO Balkan). Το EBCO χρησιμοποιούσε επαφές στο Συμβούλιο της Ευρώπης και άλλους θεσμούς για να ασκήσει πίεση στην κυβέρνηση, έτσι ώστε να αναγνωριστεί το δικαίωμα στην άρνηση στράτευσης. Επίσης δημιουργήθηκε μια συμμαχία με την Ένωση σπουδαστών που συμμετείχαν ενεργά και αυτοί στην εκστρατεία μαζί με νεολαίες μικρών πολιτικών κομμάτων – συνήθως σοσιαλδημοκρατικού προσανατολισμού (για να είμαι ειλικρινής, δεν είμαι σίγουρος αν υπάρχει σήμερα...)

Η σύνδεση μεταξύ αντιμιλιταρισμού και φεμινισμού στη Σερβία ήταν ισχυρή, αλλά όσον αφορά το εργατικό κίνημα, δυστυχώς η εργατική τάξη ήταν μάλλον το πιο συντηρητικό κομμάτι της κοινωνίας, και ψήφιζε για αυταρχικά και εθνικιστικά κόμματα. Το κίνημα έγινε πιο μαζικό όταν ήταν πια ξεκάθαρο ότι θα αναγνωριζόταν το δικαίωμα στην άρνηση στράτευσης. Άνθρωποι με πολύ διαφορετικά υπόβαθρα συμμετείχαν με ένα και μοναδικό στόχο: να αποφύγουν τη στρατιωτική θητεία. Η πρώτη “ομάδα” αρνητών στράτευσης ήταν 220 άτομα, από τους 10.000 που καλούνταν να παρουσιαστούν κάθε χρόνο. Μέχρι το 2006, ο αριθμός αρνητών στράτευσης είχε φτάσει σχεδόν το 50%. Αλλά όπως είπα, μετά την αναγνώριση του δικαιώματος στην άρνηση στράτευσης, το κίνημα πρακτικά εξαφανίστηκε και ο αντιμιλιταρισμός επέστρεψε στην αρμοδιότητα οργανώσεων που τον είχαν προωθήσει από το ξεκίνημα του πολέμου: *Γυναίκες στα Μαύρα*.

Το κίνημα, επομένως, είχε δύο στοιχεία: Ένα ήταν πιο θεσμικό και επιδίωκε την αναγνώριση του δικαιώματος στην άρνηση στράτευσης από την κυβέρνηση—Το δεύτερο ήταν εναλλακτικό, και λίγο πολύ underground. Για παράδειγμα, κάναμε ένα CD, μια συλλογή από διάφορες πανκ μπάντες που συνόδευε την μπροσούρα για τον αντιμιλιταρισμό “Αρνούμαι να σκοτώσω”. Υπήρξαν επίσης περιοδείες εναλλακτικών συγκροτημάτων σε ολόκληρη τη Σερβία και διαδόθηκε αντιμιλιταριστικό υλικό. Πανκ μπάντες, ξεκινώντας από τους *Hoću? Neću!* (αναρχική μπάντα από το Κράλιεβο – Antipolitika), ήταν στο κέντρο του αντιμιλιταριστικού και αντιεθνικιστικού αγώνα στη Σερβία κατά τη διάρκεια των 90’s.

Antipolitika: Με ποιο τρόπο ήσουν ενεργός στο κίνημα ;

Igor Seke: Κατ’ αρχήν δραστηριοποιήθηκα στο κίνημα για την άρνηση στράτευσης με τις *Γυναίκες στα Μαύρα*, όπου βγάλαμε το περιοδικό “Prigovor” (Άρνηση), κι έπειτα συντόνιζα την εκστρατεία που ξεκίνησε από το EBCO Βαλκανίων. Την ίδια περίοδο, μαζί με τον Sićko από το Κράλιεβο και τον Maćak από την Σμεντέρεβσκα Πάλανκα, διοργανώσαμε εναλλακτικές συναυλίες, κόψαμε CD-συλλογές, και διάφορα άλλα. Αργότερα συντόνιζα δράσεις με το EBCO και το WRI που επίσης είχαν καλές επαφές με τη Διεθνή Αμνηστία, που ήταν πολύ βοηθητικό όταν αρνήθηκα να εκτίσω την στρατιωτική μου θητεία. Το 2002, έγραψα ένα γράμμα στο στρατό στο οποίο διατύπωνα ότι αρνούμαι συνειδητά τη στρατιωτική θητεία λόγω της φιλοσοφικής μου θέσης και ότι δε θα εκτίσω τη θητεία μου σε οποιοσδήποτε συνθήκες. Αρνήθηκαν το γράμμα μου, και αποφάσισα να πάω στο στρατόπεδο και εκεί να αρνηθώ ξανά να υπηρετήσω, το οποίο και έκανα. Χάρη στην καμπάνια που ξεκίνησαν το WRI, η Αμνηστία και το EBCO από το εξωτερικό, και οι *Γυναίκες στα Μαύρα* μέσα στη χώρα, η περίπτωση μου ήταν η πρώτη φορά που πετύχαμε την απαλλαγή κάποιου από τη στρατιωτική θητεία λόγω -αυτού που θα λέγαμε- φιλοσοφικο-πολιτικών θέσεων. Ο στρατός, φυσικά, δε θα παραδεχόταν την ήττα, οπότε με απάλλαξαν από τη θητεία με τη διάγνωση “άτομο που δε μπορεί να προσαρμοστεί στο καθεστώς της στρατιωτικής ζωής”, αλλά όταν έφευγα από το στρατόπεδο μου είπαν “σε αφήνουμε να φύγεις, αλλά τώρα σταμάτα να ασχολείσαι με την άρνηση στράτευσης”. Φυσικά, δε σταμάτησα να ασχολούμαι με αυτό το θέμα και, επειδή το θέμα ήταν στα μίντια, αμέσως μετά που έφυγα από το στρατόπεδο αρκετοί αρνητές στράτευσης επίσης αρνήθηκαν ανοιχτά να υπηρετήσουν, κυρίως για θρησκευτικούς λόγους, αν και σύντομα εμφανίστηκαν άνθρωποι που αρνήθηκαν με τη δικαιολογία της ελεύθερης συνείδησης.

Antipolitika: Μπορείς να περιγράψεις τι σήμαινε, στη Σερβία, ειδικά την ώρα του πολέμου, να αρνείσαι να υπηρετήσεις; Φυσικά, όχι μόνο πώς αντιδρούσε το κράτος, αλλά και η κοινωνία;

Igor Seke: Η Σερβία στη δεκαετία του '90 ήταν χώρα στην οποία υπήρχε μια εξαιρετικά ισχυρή έμφαση στην ομοιομορφία: Η σερβική εθνική ταυτότητα (Serbhood) και ο ορθόδοξος χριστιανισμός. Οι υποστηρικτές αυτής της ιδέας είχαν δύο βασικά εργαλεία στα χέρια τους: προπαγάνδα και δύναμη. Ακόμη και αυτοί που δεν επηρεάστηκαν από την προπαγάνδα αισθάνθηκαν εξαναγκασμένοι, τουλάχιστον όσον αφορά την στρατιωτική θητεία, όπως ο καθένας, να υπηρετήσουν στο στρατό. Η ιδέα ότι “ο μόνος τρόπος να ξεφορτωθείς την θητεία είναι να πας να το κάνεις” ήταν παντού παρούσα, ακόμη και μεταξύ πολλών που ασχολούνταν ή ήταν συμπαθούντες του κινήματος άρνησης στράτευσης! Φυσικά, υπήρχαν πολιτικοί διαφωνούντες που αντιστάθηκαν στο καθεστώς Μιλόσεβιτς, αλλά μεταξύ αυτών υπήρχε επίσης ένα πολύ ισχυρό εθνικιστικό στοιχείο (μερικοί απ’ αυτούς είχαν τις δικές τους παραστρατιωτικές μονάδες) – επομένως το ζήτημα της υποχρεωτικής θητείας δεν τέθηκε από κανέναν πολιτικό ή κοινωνικό παράγοντα με επιρροή. Η ανοιχτή άρνηση στράτευσης ήταν σαν προδοσία και σήμαινε, σε κοινωνικό επίπεδο, αποκοπή από το σώμα του έθνους – το κράτος, με ένα τρόπο, σε θεωρούσε ως κάποιον που δουλεύει για τον αντίπαλο. Αυτοί που είχαν ήδη εκτίσει τη στρατιωτική τους θητεία, ακόμη κι αν ήταν ενάντια στη θέλησή τους, ήταν πολύ συχνά ενάντια στην αποφυγή ή την άρνηση στράτευσης αφού είχαν επιστρέψει από τη θητεία επειδή: “αν έπρεπε εγώ να πάω, πρέπει κι εσύ.” Οπότε ήταν φανερό ότι η στρατιωτική θητεία ήταν πολύ τραυματική για τον καθένα.

Εκτός αυτού, ο κρατικός μηχανισμός είχε πειστεί ότι η προπαγάνδα λειτουργούσε τέλεια, οπότε ο στρατός επαναλάμβανε συνέχεια ότι μόνο το 0.04% των νεοσύλλεκτων ήθελαν να υπηρετήσουν χωρίς όπλο και αυτοί ήταν πάντα μέλη “θρησκευτικών ομάδων”. Σε μικρότερες περιοχές, λογικά, η κοινωνική πίεση ήταν μεγαλύτερη από ότι στο Βελιγράδι ή το Νόβι Σαντ για παράδειγμα. Πολλά μέλη ή συμπαθούντες του αντιπολεμικού κινήματος πήγαν να υπηρετήσουν τη θητεία τους και επικαλέστηκαν διανοητικές ή ψυχικές ασθένειες ώστε να τους αφήσουν να φύγουν. Επιστρέφοντας σπίτι από το στρατό λόγω “διανοητικού προβλήματος” ένα άτομο στιγματιζόταν πιο έντονα σε μικρότερα μέρη απ’ ότι σε μεγαλύτερα. Ένας μεγάλος αριθμός εθελοντών που αφήθηκαν στο μέτωπο στην Κροατία και την Βοσνία από αυτές τις μικρές περιοχές, όταν επέστρεψαν στη Σερβία είχαν την ελευθερία να παρενοχλούν όποιον ήθελαν. Στις πιο πολλές περιπτώσεις, η αστυνομία δεν έκανε τίποτα για να τους σταματήσει—ακόμη και αν οι περισσότεροι απ’ αυτούς έκαναν και παράνομες δραστηριότητες (κομπίνες, απαγωγές, εκβιασμούς, ακόμη και φόνους), επειδή ήταν “Σέρβοι ήρωες”. Εάν κάποιος ήταν αποφασισμένος να μην υπηρετήσει στο στρατό, έπρεπε να βρει ένα τρόπο να μην το κάνει τελείως ανοιχτά ώστε να μην προκαλέσει αυτούς τους “Σέρβους πατριώτες” που ήταν εξουσία πάνω απ’ την εξουσία. Το ξεκίνημα του πολέμου στο Κόσοβο οδήγησε σε μια μαζική κινητοποίηση και άρχισε να αναπτύσσεται μόνο όταν υπήρχαν σημάδια επίγνωσης ότι ο πόλεμος δεν ήταν κάτι που συμβαίνει “κάπου αλλού” (ΣτΜ. Σε αντίθεση με τον πόλεμο του 92-95’ που λάμβανε χώρα στην περιοχή της Βοσνίας). Έτσι υπήρξαν ακόμη και διαμαρτυρίες γυναικών στην κεντρική Σερβία που απαιτούσαν να αποστρατευτούν οι σύζυγοί τους και να επιστρέψουν σπίτι. Μετά το τέλος του πολέμου και την πτώση του καθεστώτος Μιλόσεβιτς, η σερβική κοινωνία άρχισε σιγά-σιγά να αποδέχεται την ιδέα ότι ο Σέρβος “δεν κατατάσσεται πάντα με χαρά στο στρατό”, αν και το κράτος, και πρωτίστως ο στρατός, δεν δέχτηκαν εκείνη την ιδέα, και ακόμα δεν την δέχονται, αφού προσπαθούν συνεχώς να επιβάλουν την ιδέα ότι η υποχρεωτική στράτευση πρέπει κάπως να επαναφερθεί.

Antipolitika: Πώς θα περιέγραφε τη θέση των λιποτακτών στην κοινωνία;

Igor Seke: Για τον στρατό κάθε αρνητής στράτευσης είναι ένα στρατιώτης λιγότερος στη διάθεσή του. Κάθε ένας που αποφασίζει να μην πάει στρατό με την πρακτική έννοια είναι λιποτάκτης γι’ αυτούς. Στη Σερβία η λέξη “λιποτάκτης” είναι πολύ συχνά συνδεδεμένη με τη λέξη “κότα”. Αλλά, χρειάζεται πολύ περισσότερο θάρρος για να αντιμετωπίσεις το κράτος και τον στρατιωτικό μηχανισμό από το να σκύψεις το κεφάλι και να κάνεις ό,τι σου λένε. Προσωπικά, εγώ δεν δοξάζω τον ηρωισμό, ούτε υποτιμώ τη δειλία. Στην πραγματικότητα, αν κατά τη διάρκεια των πολέμων της Γιουγκοσλαβίας, οι άνθρωποι ήταν πιο θαρραλέοι να πουν ανοιχτά ότι είναι “κότες”, και αν είχαν ακούσει τους εαυτούς τους και λιποτακτούσαν, θα είχαν σωθεί πολλές ζωές. Αλλά, επειδή ο καθένας ξέρει ότι οι λιποτάκτες στον πόλεμο συχνά αντιμετωπίζονται πιο απάνθρωπα από τον εχθρό, πολλοί δεν τόλμησαν να λιποτακτούν.

Ο ρόλος των λιποτακτών σε μια κοινωνία σε πόλεμο είναι ελάχιστος, καθώς βρίσκονται σε μια κατάσταση που χρειάζεται να κρυφτούν και επομένως δε μπορούν να επηρεάσουν την κοινωνία από μέσα. Ο ρόλος των αρνητών στράτευσης, των αντιμιλιταριστών και των πασιφιστών έχει μεγάλη

σημασία τη στιγμή που ξεκινάει η προπαγάνδα για τον πόλεμο και όταν είναι φανερό ότι ο κύριος σκοπός είναι να αποκτηθεί η υποστήριξη της κοινωνίας ώστε να ξεκινήσει ο πόλεμος.

Αν και δε μπορούμε να πούμε ότι οι παγκόσμιες αντιπολεμικές καμπάνιες ήταν επιτυχείς μέχρι τώρα, αυτό δε σημαίνει ότι δε θα είναι κάποια μέρα. Το εθνικιστικό στοιχείο, ακόμα και μεταξύ των ανθρώπων που γενικά είναι ενάντια στους πολέμους, παίζει ένα σημαντικό ρόλο. Το 2003 όταν ξεκινούσε ο πόλεμος στο Ιράκ ήμουν στο Λονδίνο, και θυμάμαι πώς ο αντιπολεμικός λόγος στα mainstream μίντια άλλαξε σε μία μέρα από «ενάντια στον πόλεμο» σε «στηρίζτε τα στρατεύματα», επειδή, όταν ήδη είμαστε σε πόλεμο είναι «λογικό» ότι στηρίζουμε τα στρατεύματά μας. Αυτά τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, που μέχρι πριν λίγες μέρες αντιτίθονταν στον πόλεμο, δεν κάλεσαν τους στρατιώτες να τον εγκαταλείψουν. Επομένως, ο πόλεμος, περιορίζει τα πάντα σε μια διττή λογική: εμείς ή οι άλλοι, όπου όσοι είναι λιποτάκτες για οποιοδήποτε λόγο, αρνούνται να αποδεχτούν αυτή τη λογική. Εάν είναι πολιτικά ενεργοί, θα προσπαθήσουν, ανεξάρτητα από το πού βρίσκονται, ακόμη και σε κάποια τρίτη χώρα, να αποδομήσουν αυτή τη διττή λογική και εάν όχι, θα προσπαθήσουν τουλάχιστον να σώσουν τη δική τους ζωή ή τη ζωή εκείνων που θα εξαναγκάζονταν να σκοτώσουν αν δεν λιποτακτούσαν. Έχουμε δει τα τελευταία χρόνια τι συμβαίνει σε διαφορετικούς «ρουφιάνους» οι οποίοι αντιμετωπίζονται ως λιποτάκτες και ως οι μεγαλύτεροι προδότες μόνο και μόνο επειδή προσπάθησαν να καταστρέψουν την μαύρη και άσπρη εικόνα του πολέμου που μας πλασάρεται απ' τις κυβερνήσεις.

Antipolitika: Κατά την άποψή σου, ποιες είναι μερικές απ' τις πιο σημαντικές διαστάσεις του αντιμιλιταρισμού εκείνης της περιόδου και με ποιους τρόπους είναι σχετικές με σήμερα;

Igor Seke: Για μένα, μια πολύ σημαντική διάσταση ήταν ότι το αντιμιλιταριστικό και αντιπολεμικό κίνημα ήταν ένα κίνημα που μπορούσε να συμπεριλάβει—χωρίς να περιχαρακώνεται—όλων των ειδών τα άτομα που εντάχθηκαν σε αυτό. Κατά δεύτερον, ήταν ένα αντι-ιεραρχικό κίνημα, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν είχε δομή ή οργάνωση. Το αντιμιλιταριστικό κίνημα έδειξε στην πράξη ότι το κράτος είναι πιο συχνά ένα εμπόδιο στο χτίσιμο υγιών διαπροσωπικών σχέσεων, παρά ένα πλαίσιο γι' αυτό. Η ύπαρξη της Γιουγκοσλαβίας, της Σερβίας, της Κροατίας, ή οποιουδήποτε άλλου κράτους δεν είναι απαραίτητη ώστε οι άνθρωποι να εργάζονται από κοινού για κάτι που θεωρούν σημαντικό.

Εκτός αυτού, μια απτή επιτυχία ήταν ότι αρκετές φορές δώθηκε αμνηστία σε λιποτάκτες και επέτρεψε σε χιλιάδες ανθρώπους να γυρίσουν σπίτι, και επίσης είχαμε συνειδητοποιήσει τον πιο σημαντικό λόγο που μας ένωσε – η αναγνώριση του δικαίωματος στην άρνηση στράτευσης. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η υποχρεωτική θητεία δεν καταργήθηκε αλλά απλώς ανεστάλλει, το οποίο συμβαίνει στα περισσότερα κράτη. Ωστόσο, αυτό που καταφέραμε να κερδίσουμε ήταν να αναγνωριστεί το δικαίωμα στην άρνηση στράτευσης στους νεοσύλλεκτους όπως και στους έφεδρους, που αυτό στην πράξη σήμαινε ότι σε περίπτωση νέου πολέμου μπορούσες να «λιποτακτήσεις νόμιμα». Αλλά κατά κύριο λόγο ελπίζω να μην υπάρξει άλλος πόλεμος και ποιος ξέρει πώς αυτό θα λειτουργήσει στην πράξη.

Επειδή είχαμε επαφές με αντιπολεμικές ομάδες από άλλες χώρες που μοιράζονταν τις εμπειρίες τους με μας, ξέραμε ότι το δικαίωμα στην άρνηση στράτευσης θα ήταν ένας μοχλός που θα επέφερε τη διακοπή της υποχρεωτικής θητείας, το οποίο και έγινε το 2010. Όπως ο μιλιταρισμός είναι έντονα συνδεδεμένος με τον εθνικισμό, έτσι και ο αντιμιλιταρισμός είναι στενά συνδεδεμένος με τον αντιεθνικισμό. Όλα τα επιχειρήματα ότι το αντιπολεμικό κίνημα χρησιμοποιήθηκε στα 90's φαινόταν να είναι σωστά, και πολλά απ' αυτά τα επιχειρήματα υιοθετήθηκαν από μερικούς εθνικιστές της εποχής που σήμερα είναι «υπέρ της Ευρώπης». Μπορεί να κάνω και λάθος, αλλά πιστεύω ότι σήμερα θα ήταν πολύ πιο δύσκολο να ξεκινήσει ένας νέος πόλεμος από αυτόν στις αρχές των 90's – που είναι πιθανόν το μεγαλύτερο επίτευγμα του αντιμιλιταριστικού κινήματος.

Antipolitika: Μπορούμε να μιλάμε έστω για αποστρατιωτικοποίηση της κοινωνίας μετά το τέλος των πολέμων στα Βαλκάνια; Τα κράτη και οι πολιτικοί μιλούν αρκετά για πολιτικές αποκατάστασης και δημιουργίας νέων δεσμών, αλλά σε ποιο βαθμό η κοινωνία αποστρατιωτικοποιήθηκε και δεν προετοιμάζεται για νέες συγκρούσεις;

Igor Seke: Θεωρώ τον εθνικισμό ως τη φθηνότερη μορφή διασκέδασης για τους φτωχούς και το ρητό που δηλώνει ότι «μόνο ένας ανόητος ταξιδεύει πάνω από την ίδια πέτρα δύο φορές» προφανώς δεν ισχύει στην περιοχή μας. Ανεξάρτητα από το πόσες φορές ο εθνικισμός έχει ανασυρθεί σαν μια μέθοδος περισπασμού από τα σημαντικά ζητήματα, αυτό το κόλπο έχει δουλέψει κάθε φορά, το οποίο λέει πολλά για τον αυταρχική πολιτική κουλτούρα στις νότιες σλαβικές χώρες. Η Σερβία τώρα πια καυχείται ανοιχτά για το πώς η στρατιωτική της βιομηχανία στέκεται και πάλι στα πόδια της και πώς η εξαγωγή όπλων αυξάνεται κάθε χρόνο. Από την άλλη πλευρά, οι ειδήσεις ότι η σφαγή στο Παρίσι ήταν διαπράχθηκε με καλάσνικοφ φτιαγμένα στο Κραγκούγιεβατς θάφτηκε γρήγορα. Η κυβέρνηση συνεχώς λέει πως η Σερβία δεν μπορεί να επιτρέψει έναν νέο πόλεμο, όχι επειδή έγιναν ειρηνιστές ή αντι-μιλιταριστές, αλλά επειδή ξέρουν ότι θα τον χάσουν γρήγορα.

Η αποστρατιωτικοποίηση πραγματοποιήθηκε μόνο εν μέρει, υπό την έννοια του περιορισμού του μεγέθους και της δύναμης του στρατού, στη Σερβία, αλλά και στην Κροατία, τη Βοσνία κ.λπ., αλλά δεν υπάρχει αποστρατιωτικοποίηση της εκπαίδευσης, των κοινωνικών σχέσεων ή της πολιτικής. Προσωπικά, δεν πιστεύω ότι η Σερβία θα μπορούσε να εισέλθει σε μια νέα σύγκρουση στο κοντινό μέλλον, επειδή γνωρίζει την αδυναμία της. Ωστόσο, ο εθνικιστικός μιλιταρισμός διατηρείται σε κατάσταση ετοιμότητας και μπορεί να ενεργοποιηθεί γρήγορα, σύμφωνα με τις ανάγκες εκείνων που βρίσκονται στην εξουσία ή των ανωτέρων τους, των εσωτερικών φορέων (τοπικοί μεγιστάνες) ή εκείνων από το εξωτερικό. Το πόσο αντίκτυπο θα έχει, θα εξαρτηθεί από το πόσο μάθαμε όλοι μας από τα λάθη μας στη δεκαετία του '90.

Antipolitika: Όταν λες ότι ο αντιμιλιταρισμός είναι αδιαχώριστος από τον αντιεθνικισμό, αυτό σημαίνει ότι ο αγώνας εναντίον του εθνικισμού και του μιλιταρισμού αρχίζει με την πάλη ενάντια στο κράτος και το κεφάλαιό του;

Igor Seke: Φυσικά. Η επιρροή των απλών ανθρώπων στις πολιτικές αποφάσεις σε οποιοδήποτε κράτος είναι ελάχιστη και αυτό περιλαμβάνει και τα κράτη που επιθυμούν να αποκαλούνται «ανεπτυγμένες δημοκρατίες». Αυτό που διακηρύσσεται ότι είναι προς το «συμφέρον του κράτους» είναι στην πραγματικότητα πάντα συμφέρον της οικονομικής ελίτ. Αυτή η λεγόμενη ελίτ ενδιαφέρεται μόνο για την εξουσία και τα χρήματα, και για τα χρήματα θα κάνει οτιδήποτε: κόβει τα δάση, ρυπαίνει το έδαφος, τα ποτάμια και τον αέρα, λέει ψέματα και πουλάει στους απλούς ανθρώπους τραπεζικά και κρατικά χαρτιά άνευ αξίας – και επίσης δολοφονεί ακτιβιστές, δημοσιογράφους, και όποιον της ασκεί κριτική... Εκτός αυτού, κάθε κράτος θα στείλει με χαρά τα στρατεύματά του για να προστατεύσει τα συμφέροντα των εταιρειών όχι μόνο στα καπιταλιστικά αλλά και στα οιονεί σοσιαλιστικά κράτη όπως στο Εκουαδόρ ή στη Βενεζουέλα, ακόμη και στη Βολιβία. Αυτό μας λέει ότι το κεφάλαιο ανήκει σε όλα τα κράτη και επομένως και στον κατασταλτικό μηχανισμό όλων των κρατών – δηλαδή του στρατού και της αστυνομίας. Μας λέει επίσης ότι ο εθνικισμός και τα διάφορα είδη κρατικών ιδεολογιών είναι μόνο προπέτασμα καπνού που προσπαθεί να κρύψει το γεγονός ότι ο σημερινός οικονομικός τρόπος οδηγεί τον καθένα σε μεγαλύτερη ανισότητα και, τελικά, στην καταστροφή του πλανήτη.

Antipolitika: Το νέο κύμα στρατιωτικοποίησης στην Ευρώπη υποδηλώνει σαφώς τα μακροπρόθεσμα σχέδια και τη δημιουργία ενός είδους «στρατιωτικών συνόρων» προς την Ανατολή, αλλά και μέσα στην ίδια την Ευρώπη, μέσα από την κατασκευή φράχτων, την τοποθέτηση του στρατού στα σύνορα και ούτω καθεξής. Πώς το βλέπεις αυτό;

Igor Seke: Το ανθρώπινο είδος ζει σε όλες τις ηπείρους και οι άνθρωποι έχουν προσαρμοστεί στην έρημο της Σαχάρας και στους πάγους της Γροιλανδίας και στις ζούγκλες της Βραζιλίας. Αυτό είναι το αποτέλεσμα της μετανάστευσης του ανθρώπου και της ικανότητάς του να προσαρμόζεται. Έτσι, καθ' όλη τη διάρκεια της ιστορίας υπήρξαν μεταναστεύσεις και είναι εντελώς τρελό να πιστεύουμε ότι θα σταματήσουν. Από την άλλη πλευρά, το NATO δεν είναι τίποτα άλλο παρά μια σιδερένια γροθιά του καπιταλισμού. Αυτό το στρατιωτικό τέρας υπάρχει μόνο για έναν σκοπό: την εξασφάλιση του status quo στις σχέσεις της Ανατολής και της Δύσης, του Βορρά και του Νότου. Η Ευρώπη ποτέ δεν εγκατέλειψε την αποικιοκρατική πολιτική της και, κατά συνέπεια, δεν εξέτασε την κατάργηση του NATO. Αλλά ακόμα και αν αναδιοργανωθούν οι σχέσεις, εάν δημιουργηθούν πιο δίκαιες γεωγραφικές σχέσεις, οι άνθρωποι θα συνεχίσουν να μεταναστεύουν. Για παράδειγμα, τώρα το 2016 υπάρχει ένας πολύ μεγαλύτερος αριθμός Ισπανών που μεταναστεύουν στη Λατινική Αμερική από τον αριθμό λατινοαμερικανών που πηγαίνουν στην Ισπανία. Μήπως αυτό σημαίνει ότι τα κράτη της Λατινικής

Αμερικής θα πρέπει να παρεμποδίσουν τα αεροπλάνα που μεταφέρουν ευρωπαίους μετανάστες; Η Ευρώπη ή η Δύση γενικά, δυστυχώς για όλους μας, δεν γνωρίζει ότι ο τρόπος ζωής τους χρηματοδοτείται από την εκμετάλλευση δισεκατομμυρίων ανθρώπων σε άλλες ηπείρους.

Antipolitika: Ποια κομμάτια του αγώνα θεωρείς βασικά για τα αντιμιλιταριστικά και αντιεθνικιστικά κινήματα;

Igor Seke: Το γεγονός είναι ότι, ενώ υπήρχε υποχρεωτική στρατιωτική θητεία, το αντιμιλιταριστικό κίνημα ήταν πολύ μεγαλύτερο, επειδή το κεντρικό θέμα που έθετε επηρέαζε ολόκληρο τον ανδρικό πληθυσμό. Με την αναστολή της στρατιωτικής θητείας, το αντιμιλιταριστικό κίνημα, στην πραγματικότητα, αποδεκατίστηκε και αυτό συνέβη στην περιοχή μας καθώς και σε άλλα μέρη της Ευρώπης και πέραν αυτής. Όμως, ο μιλιταρισμός συνέχισε να επεκτείνεται και, σε σχέση με όσα είπα νωρίτερα, καταλαμβάνει πλέον μεγαλύτερες περιοχές, ένα προφανές παράδειγμα είναι η Λατινική Αμερική όπου οι στρατοί κάνουν τις βρώμικες δουλειές για τις επιχειρήσεις ή ακόμα χειρότερα: εκτελούν εγκληματικές επιχειρήσεις κρατώντας τους ανθρώπους τους με τον συνεχή φόβο της καταστολής.

Ως εκ τούτου, ο αγώνας κατά της στρατιωτικοποίησης των εδαφών και η παρουσία στρατιωτικών μονάδων όπου δεν ανήκουν, είναι ένα πολύ σημαντικό στοιχείο του αντιμιλιταριστικού αγώνα. Από την άλλη πλευρά, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι οι στρατοί λαμβάνουν χρήματα από τους κρατικούς προϋπολογισμούς, και ότι παράδοξα εμείς οι ίδιοι χρηματοδοτούμε αυτήν την καταστολή. Η αντίρρηση συνείδησης στα στρατιωτικά έξοδα, δηλαδή η άρνηση να πληρώσει κάποιος το μέρος των φόρων που θα χρησιμοποιηθούν για στρατιωτικούς σκοπούς, είναι μια μορφή αντιμιλιταριστικού ακτιβισμού που γίνεται ολοένα και πιο ισχυρή. Οι ευρωπαϊκοί οργανισμοί ξεκίνησαν μια εκστρατεία με τίτλο «Ο πόλεμος ξεκινάει εδώ», με στόχο να εξηγήσουν στους Ευρωπαίους ότι οι πόλεμοι στη Συρία, το Ιράκ και το Αφγανιστάν ξεκίνησαν με σχέδια που έγιναν στην Ευρώπη. Επίσης, είμαι εντυπωσιασμένος προσωπικά από μη βίαια κινήματα για αυτονομία από πολλές αυτόχθονες (λεγόμενες «ανδικές») κοινότητες, οι οποίες ταυτόχρονα αρνούνται την κρατική επιβολή του πολιτικού συστήματος καθώς και την παρουσία καταπιεστικών δυνάμεων όπως ο στρατός ή η αστυνομία. Όλο και περισσότερες κοινότητες εργάζονται για την αυτονομία και την πολιτική αυτοδιαχείριση χωρίς την ιδέα της δημιουργίας κάποιου νέου κράτους ή οτιδήποτε παρόμοιο με αυτό. Για παράδειγμα, η κοινότητα Cheran στο Μεξικό είναι ένα πολύ καλό παράδειγμα αυτού και πιστεύω ότι τα αντιμιλιταριστικά και αντιεθνικιστικά κινήματα μπορούν να μάθουν πολλά από αυτές τις αυτοχθόνες κοινότητες.

Antipolitika: Παρά το γεγονός ότι οι λιποτάκτες κατά τη διάρκεια του πολέμου αναγκάστηκαν να κρυφτούν, το απλό γεγονός ότι ήταν πολύ μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού ήταν ένα σημαντικό πολιτικό μήνυμα. Από την άλλη πλευρά, αυτό δε λεγόταν καθόλου στην Κροατία – ούτε για το πόσοι λιποτάκτες υπάρχουν στη Σερβία και ότι δεν υποστηρίζουν όλοι τον πόλεμο, ούτε για το πόσοι λιποτάκτες υπήρχαν στην Κροατική πλευρά. Και τα δύο ήταν δυναμικά επιζήμια για τις προσπάθειες πολέμου.

Igor Seke: Εκείνοι που κρύβονταν δεν μπορούσαν να ακουστούν και πολύ. Από την άλλη πλευρά, το καθεστώς του Μιλόσεβιτς ήταν χαρούμενο που πολλοί εγκατέλειψαν τη χώρα, επειδή με αυτό υπήρχαν λιγότεροι εχθροί του καθεστώτος μέσα στη χώρα. Οι άνθρωποι εξαπλώθηκαν σε ολόκληρο τον κόσμο και δεν υπήρχε ισχυρή διασπορά που θα μπορούσε να συνδεθεί γύρω από έναν πολιτικό στόχο τερματισμού του καθεστώτος. Ίσως τώρα να γενικεύω λίγο, αλλά μου φαίνεται ότι όποιος διέφυγε από τον ψυχικό θεσμό που ονομάζεται «Σερβία κατά τη δεκαετία του 1990» δεν είχε πολύ κουράγιο να αντιμετωπίσει την αλλαγή καθεστώτος από το εξωτερικό, οπότε το γεγονός ότι μισό εκατομμύριο άνθρωποι έφυγαν – ή ένα εκατομμύριο – ο ακριβής αριθμός δεν είναι γνωστός, δεν κουβαλούσε από μόνο του κάποιο σαφές πολιτικό μήνυμα. Αντιθέτως, εξυπηρετούσε το καθεστώς.

Φυσικά, στην Κροατία δεν μιλούσαν για τον αριθμό των ανθρώπων από τη Σερβία που αρνήθηκαν τον πόλεμο, επειδή έπρεπε να δημιουργήσουν μια εικόνα των επιτιθέμενων «Σερβο-Τσέτνικς». Στην Ιαπωνία, οι διαφημίσεις στην τηλεόραση παίζονται πάντα δύο φορές στη σειρά, έτσι ώστε το μήνυμα του προϊόντος να καταγραφεί στο συνειδητό και το υποσυνείδητο. Φανταστείτε τι είδους συνείδηση ή υποσυνείδητο δημιουργήθηκε στη σερβική και κροατική τηλεόραση που παίζονταν όχι δύο φορές, αλλά 100 φορές ανά ημέρα χωρίς διακοπή, επαναλαμβάνοντας την προπαγάνδα για τους » επιτιθέμενους

Σερβο-Τσέτνικς» και τις «άγριες ορδές Ούστασα.» Στον πόλεμο και στην πολεμική προπαγάνδα πρέπει να περιορίσεις τον άλλο σε κατώτερο επίπεδο, σαν να μην έχεις να κάνεις με ανθρώπους. Επειδή εάν κάποιος μπορεί να δει την ανθρωπότητα σε κάποιον άλλον, δεν θα τον σκοτώσει μόνο επειδή κάποιος τον διέταξε να το κάνει.